Lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

KANTA-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

Jarmo J Koski

hallintoylilääkäri

12.11.2024

Lakiesitys terveydenhuoltolain muuttamisesta

45 § Erikoissairaanhoidon työnjako ja eräiden tehtävien keskittäminen

- 45 §:n 2 momentissa esitetään, että alueellisesti keskitettävä erikoissairaanhoito kootaan viiteen yliopistolliseen sairaalaan. Lisäksi esitetään, että sairaaloiden tarkoituksenmukaista työnjakoa varten erikoissairaanhoito kootaan terveydenhuoltolain 50 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin päivystysyksiköihin.
- 45 §:n 3 momentissa todetaan kuitenkin asianmukaisesti, että leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee keskittää 50 §:n 3–5 momentissa tarkoitettuihin sairaaloihin, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys.
- **45 §:n 2 momenttiin alueellisesti keskitettävästä erikoissairaanhoidosta tulee sisällyttää myös hallituksen lakiesityksessä terveydenhuolto lain muuttamisesta 50 §:n 4 momenttiin sisältyvät sairaalat, joissa on monierikoisalainen ympärivuorokautinen päivystys.** Tämä kuvaa asianmukaisesti myös näiden sairaaloiden merkittävän roolin erikoissairaanhoidon valtakunnallisessa palveluvalikoimassa. Käytännössä nykyisin osassa 50 §:n 3 momentissa luetelluissa keskussairaaloissa palvelutarjonta on päivystyspalveluissakin vähäisempää kuin osassa 50 §:n 4 momentissa luetelluissa sairaaloissa. Vastaava tilanne on osin myös päiväaikaisessa palveluvalikoimassa.

Lakiesitys terveydenhuoltolain muuttamisesta …

- 45 §:n 7 momentissa mahdollistettaisiin tämän pykälän 4 (päiväkirurgia ja lyhki) ja 5 momentissa (nukutus ja puudutustoimenpiteet) tarkoitettujen leikkausten ja toimenpiteiden hankkiminen yksityisiltä palvelutuottajilta. **Keskeistä on, että Valtioneuvoston asetuksella säädetään näistä yksiköistä ja niille mahdollisesti tarkoitetusta leikkaustoiminnasta. Erityisesti tulee tarkastella lonkan ja polven primaareja tekonivelleikkauksia.** Niiden potilaskohtaisen soveltuvuuden arviointi on vaativaa. Näihin soveltuu lähinnä tekonivelkirurgian potilaskunnasta lähinnä nuorille ja aktiivisille potilaille, joten potilasvolyymi on kokonaisuudessaan varsin pieni. Käytäntö on myös osoittanut, että merkittävä osa näistä leikkauksista edellyttää kuitenkin seurantaan jäämistä seuraavaan päivään. Päiväkirurginen selvitys edellyttää tarkan, usein vaativankin potilasvalinnan, kuvantamistutkimukset, leikkaussuunnitelmat ja yleisen riskinarvioinnin sekä suunnitelman siitä, miten ja missä komplikaatiot hoidetaan. Itse leikkaustoimenpide on ajallisesti pieni osa kokonaisprosessia. **On tärkeä, että asetuksen valmisteluvaiheessa erityisesti tämän potilasryhmän asiaan perehdytään riittävän laaja-alaisesti ja soveltuvuuden tarkoituksenmukaisuutta ostopalvelutoimintaan arvioidaan.**

Lakiesitys terveydenhuoltolain muuttamisesta …

50 § Kiireellinen hoito

- 50 §:n 3–4 momenteissa monierikoisalaiset ympärivuorokautisesti päivystävät sairaalat on jaoteltu sairaaloihin, joissa on laajasti palveluita usealla lääketieteen erikoisalalla ympärivuorokautisesti välittömästi tarjolla ja sairaaloihin, joissa on tarvittavien erikoisalojen riittävä osaaminen ja valmius väestön tavanomaisten kiireellisten terveysongelmien hoitamiseksi. **Jaottelu on keinotekoinen ja epätarkoituksenmukainen.** Käytännössä osassa niin sanotuissa ei-laajasti erikoisalapäivystyspalveluja tarjoavissa keskussairaaloissa palvelutarjonta on laajempaa kuin osassa laajasti palveluita usealla erikoisalalla tarjoavissa päivystävissä sairaaloissa. Esimerkiksi meillä Kanta-Hämeessä akuuttilääketieteen päivystys tarjoaa laajasti muiden kliinisten erikoisalojen akuutteja päivystyspalveluja ympärivuorokautisesti keskussairaalan päivystyksessä. **Nimike monierikoisalaiset ympärivuorokautisen päivystyksen sairaalat kuvaisivat paremmin palvelutarjontaa ja toimintaa päivystävissä keskussairaaloissa.** Nykyinen jaottelu viestii vääränlaisesta päivystyksellisen hoidon porrastuksesta. Yliopistolliset sairaalat muodostavat päivystyspalveluissa oman erillisen kategoriansa.

Lakiesitys terveydenhuoltolain muuttamisesta …

- 50 §:n 7 momentissa on todettu, että synnytystoimintaa saa järjestää 50 §:n 3–5 momentissa tarkoitetuissa sairaaloissa, jos synnytysten hoitamista koskevat muut säädetyt edellytykset täyttyvät. **Synnytystoiminnan sääntelyssä on tärkeää tarkastella ammattilaisten osaamisen ja toiminnan kehittämisen ja kehittymisen näkökulmasta synnytyssairaalan synnytysmäärien rinnalla myös yksiköiden kykyä turvata synnytyksen jälkeinen vastasyntyneiden tehohoito, synnytyssairaalan todellista pehmytosakirurgista päivystysvalmiutta ja myös sairaalan diagnostisia valmiuksia.**

Lakiesitys terveydenhuoltolain muuttamisesta …

50 a § Terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyö

- Esitykseen kirjattu velvoite, että esityksessä terveydenhuoltolain 50 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa päivystysyksiköissä sosiaalipäivystystä on toteuttava terveydenhuollon päivystyksen yhteydessä.
- Kanta-Hämeen sosiaali- ja kriisipäivystystä on kehitetty liikkuvaksi toiminnaksi ja toiminta toteutetaan nyt pelastuslaitokselta ja poliisiasemalta käsin. **Liikkuvan toiminnan myötä sosiaalipäivystys on joustavasti myös terveydenhuollon päivystyksen käytössä jalkautuen aina tarpeen tullen terveydenhuollon päivystykseen toteuttamaan sosiaalihuollon tarpeen arvioita.** Tarve on ohjannut kehitystä tähän suuntaan juuri kuten keväällä 2024 lausuntopyynnössä luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, sisältyvässä sosiaalipäivystysmuistiossa kuvattiin. **Toiminnan kehittäminen jatkossakin tähän suuntaan luo hyvät edellytykset joustavalle toiminnan ja osaamiseen kehittämiselle ja pitää yksikön herkkänä toiminnan kohdentamisen muutostarpeille päivystyksellisessä moniviranomaistyön kentässä myös tulevaisuudessa.** Samalla sosiaalipäivystys kykenee tuottamaan päivystyksellistä sosiaalihuollon tarpeen arviointia myös terveydenhuollon päivystyksen asiakkaiden tarpeisiin. **Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että sosiaalipäivystyksen toteuttamispaikkaa ei lailla tai asetuksilla määrättäisi.**

Lakiesitys terveydenhuoltolain 45 ja 50 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

45 § Erikoissairaanhoidon työnjako ja eräiden tehtävien keskittäminen

- 45 §:n 7 momentissa mahdollistettaisiin tämän pykälän 4 ja 5 momentissa tarkoitettujen leikkausten ja toimenpiteiden hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta**. Keskeistä on, että Valtioneuvoston asetuksella säädetään näistä yksiköistä ja niille mahdollisesti tarkoitetusta leikkaustoiminnasta**. **Erityisesti tulee tarkastella lonkan ja polven primaareja tekonivelleikkauksia.** Niiden potilaskohtaisen soveltuvuuden arviointi on vaativaa. Näihin soveltuu lähinnä tekonivelkirurgian potilaskunnasta lähinnä nuorille ja aktiivisille potilaille, joten potilasvolyymi on kokonaisuudessaan varsin pieni. Käytäntö on myös osoittanut, että merkittävä osa näistä leikkauksista edellyttää kuitenkin seurantaan jäämistä seuraavaan päivään. Päiväkirurginen selvitys edellyttää tarkan, usein vaativankin potilasvalinnan, kuvantamistutkimukset, leikkaussuunnitelmat ja yleisen riskinarvioinnin sekä suunnitelman siitä, miten ja missä komplikaatiot hoidetaan. Itse leikkaustoimenpide on ajallisesti pieni osa kokonaisprosessia. **On tärkeä, että asetuksen valmisteluvaiheessa erityisesti tämän potilasryhmän asiaan perehdytään riittävän laaja-alaisesti ja soveltuvuuden tarkoituksenmukaisuutta ostopalvelutoimintaan arvioidaan.**

Lakiesitys sosiaalihuoltolain 29 a §:n muuttamisesta

29 a § Sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyö

- 29 a §:ään on kirjattu velvoite, että terveydenhuoltolain 50 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitetuissa päivystysyksiköissä sosiaalipäivystystä on toteuttava terveydenhuollon päivystyksen yhteydessä.
- Kanta-Hämeen sosiaali- ja kriisipäivystystä on kehitetty liikkuvaksi toiminnaksi ja toiminta toteutetaan nyt pelastuslaitokselta ja poliisiasemalta käsin. **Liikkuvan toiminnan myötä sosiaalipäivystys on joustavasti myös terveydenhuollon päivystyksen käytössä jalkautuen aina tarpeen tullen terveydenhuollon päivystykseen toteuttamaan sosiaalihuollon tarpeen arvioita.** Tarve on ohjannut kehitystä tähän suuntaan juuri kuten keväällä 2024 lausuntopyynnössä luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, sisältyvässä sosiaalipäivystysmuistiossa kuvattiin. **Toiminnan kehittäminen jatkossakin tähän suuntaan luo hyvät edellytykset joustavalle toiminnan ja osaamiseen kehittämiselle ja pitää yksikön herkkänä toiminnan kohdentamisen muutostarpeille päivystyksellisessä moniviranomaistyön kentässä myös tulevaisuudessa.** Samalla sosiaalipäivystys kykenee tuottamaan päivystyksellistä sosiaalihuollon tarpeen arviointia myös terveydenhuollon päivystyksen asiakkaiden tarpeisiin. **Kanta-Hämeen hyvinvointialue esittää, että sosiaalipäivystyksen toteuttamispaikkaa ei lailla tai asetuksilla määrättäisi.**

Kiitos !